

УДК 796.5

ББК 77.6

Світлана Марчук

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

За роки незалежності України, створено науково-теоретичні та організаційно-методичні засади викладання навчальної дисципліни “Фізичне виховання”. Разом із тим, залишається недостатньо розробленою комплексна система оцінювання рухової підготовленості студентів у залежності від стану їх соматичного здоров’я. У статті проведено теоретичне узагальнення матеріалів літератури, нормативних документів та обґрунтовано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у доведенні можливості трансформації класичних форм організації фізичного виховання студентів у більш модерні та практично доречні в аспекті професійної спрямованості діяльності молодих людей.

Ключові слова: фізичне виховання, здоров’я, нормативно-правове забезпечення у фізичному вихованні та спорті.

За годы независимости Украины, создан научно-теоретические и организационно-методические основы преподавания учебной дисциплины “Физическое воспитание”. Вместе с тем, остается недостаточно разработанной комплексная система оценки двигательной подготовленности студентов в зависимости от состояния их соматического здоровья. В статье проведено теоретическое обобщение материалов литературы, нормативных документов и обосновано новое решение научной задачи, которая заключается в доведении возможности трансформации классических форм организации физического воспитания студентов в более современные и практически уместные в аспекте профессиональной направленности деятельности молодых людей.

Ключевые слова: физическое воспитание, здоровье, нормативно-правовое обеспечение в физическом воспитании и спорте.

Since independence in Ukraine, scientific-theoretical and methodological principles of teaching discipline “Physical education”. However it remains underdeveloped comprehensive evaluation system of motor training of students, depending on the state of their physical health. This article presents a theoretical generalization of the materials literature, regulations and reasonably solve new scientific task that is proving possible transformation of the classical forms of physical education students in a modern and practically relevant in terms of professional orientation of young people.

Keywords: physical education, health, regulatory and legal framework in physical education and sport.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Розвиток національної системи вищої освіти в Україні передбачає її гуманізацію та демократизацію, спрямовану на формування фахової еліти, здатної плідно працювати в нових соціально-економічних умовах [3, 5]. У цьому аспекті фізичному вихованню належить чільне місце як гуманітарній дисципліні, обов’язковій для студентів усіх вищих навчальних закладів України. Особливий статус навчальної дисципліни “Фізичне виховання” обумовлено тим, що її програма передбачає безпосереднє залучення кожного студента до занять фізичною культурою і спортом – цих найбільш дійових сучасних засобів зміцнення здоров’я та підвищення працездатності майбутніх фахівців [1, 7].

Парадигма оздоровчої спрямованості фізичної культури і спорту, закріплена у державно-правових та законодавчо-нормативних документах освітянської галузі, вимагає впровадження у фізичне виховання студентської молоді новітніх технологій індивідуалізації навчання, які базуються на врахуванні рівня здоров’я кожного студента, як найбільшої гуманістичної цінності [2, 4].

Мета дослідження – вивчити механізми вдосконалення нормативно-правової бази управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України.

Методи дослідження. У роботі використаний теоретичний аналіз та вивчення нормативно-правових документів.

Результати дослідження та їх обговорення. За роки новітньої історії незалежної України розпочалася бурхлива законодавча діяльність по створенню потужної державно-правової бази функціонування соціальної сфери й, зокрема, освітянської галузі, у ринкових економічних умовах.

На жаль, важливі законодавчі положення не знайшло свого практичного втілення в подальших нормативно-програмних документах, і до цього часу залишаються не розробленими критерії оцінки рівня здоров'я студентів, які займаються фізичним вихованням.

Як підкреслюється в статті 12 Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури й становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини.

Задля цього необхідні законодавчо закріплені зусилля на політичному, ідеологічному й економічному рівнях. Виконання ряду програм практично зірвано за браком коштів та необхідної законодавчої бази.

Констатуючи кризовий стан здоров'я та фізичної підготовленості учнівської та студентської молоді, обумовлений знеціненням соціального престижу здоров'я, фізичної культури і спорту, залишковим принципом їх фінансування, – визначаємо шляхи радикальної перебудови всієї системи фізичного виховання підростаючого покоління.

Саме показники фізичного розвитку та рівень здоров'я повинні бути критеріями ефективності фізичного виховання молоді, яке регламентується Державними тестами і нормативами оцінки фізичної підготовленості населення України.

Абсолютизувати нормативні стандарти, ставити в центр уваги результати складання тестів рухової підготовленості, не враховуючи рівень здоров'я студента, – неправильний шлях, значить заперечувати гуманістичну сутність фізичного виховання.

Таку точку зору поділяє багато фахівців [2, 3, 5, 7]. Справедливо підкреслює С.Канішевський [5], Державні тести і нормативи фізичної підготовленості населення України – це єдиний в Україні доступний для масового використання в звичайних умовах “інструмент”, що дозволяє оцінити фізичну дієздатність особи.

Особливістю тестів є те, що в основу методики визначення певних вимог покладені ідеальні й належні нормативи фізичної підготовленості, які можуть не співпадати з індивідуальними показниками виконання їх студентами [3].

Тому з метою оперативного контролю викладачі можуть користуватися вимогами навчальної програми, яка розробляється в кожному вищому навчальному закладі.

Введення в навчальний процес із фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів України системи державних тестів і нормативів сприйнято викладачами та студентами як прогресивний засіб покращення якості навчального процесу, його гуманізації та об'єктивізації зусиль студентів щодо поліпшення власних рухових якостей.

Час та практика показують, що при всій своїй позитивності в намірах, Державна система тестів теж не є досконалою.

Так, Ю.Вихляев зі співав. [2] вважають, що крім дійсно важливих рухових якостей, що підлягають тестуванню, наприклад, витривалість та сила, включені ще тести, які оцінюють стрибучість, швидкість, спритність, гнучкість та вміння плавати, – які для здоров'я та життя людини не є вагомими. Це робить систему громіздкою та знецінює вагомість перших двох якостей – витривалості та сили.

Цими авторами розроблена альтернативна методика оцінки фізичного стану, яка репрезентує три вагомих фактори, що дійсно лімітують фізичний стан студентів: витривалість, силу та функціональний стан серцево-судинної системи.

Доречність її використання підтверджується В. Самошкіним [7], який, вивчаючи зв'язок між рівнем функціональних можливостей кардіореспіраторної системи та фізичної підготовленості студентів, встановив задовільні коефіцієнти кореляції (від 0.27 до 0.63), тобто існування прямого зв'язку між станом здоров'я та фізичною підготовленістю.

Погоджуючись із важливістю впровадження в практику роботи кафедр фізичного виховання “Державних тестів та нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України”, ми вважаємо, що одним із суттєвих недоліків цього документу є відсутність у ньому критеріїв оцінки рівня соматичного здоров'я населення взагалі та студентської молоді, зокрема. Адже, чомусь ігнорується такий важливий компонент, як стан здоров'я студента, використання якого може стати ефективним важелем управління якістю навчального процесу з фізичного виховання.

Висновок

Проведений нами аналіз найбільш важливих державно-правових та нормативних документів щодо функціонування системи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів, свідчить про створення досить розвиненої нормативної бази в Україні. На жаль, переважна більшість законів, постанов, програм, наказів тощо, не виконуються в повному обсязі, що традиційно пов'язується з економічною скрутою у державі, знеціненням у суспільстві соціального престижу фізичної культури, спорту та здоров'я.

1. Білогур В.Є. Теоретико-методичне забезпечення фізичного виховання у вищих закладах освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту / В. Є. Білогур. – Рівне, 2002. – 18 с.
2. Вихляев Ю. Оцінка фізичної підготовленості студентів / Ю. Вихляев, С. Сичов, В. Щербаченко // Студентський фізкультурно-спортивний рух в Україні на порозі XXI століття: національно-історичні, соціально-економічні, оздоровчо-профілактичні аспекти відродження : Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 1998. – С. 111.
3. Дутчак М. В. Окремі аспекти реформування системи фізичного виховання в Україні / М. В. Дутчак // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. – Рівне, 1999. – С. 158–162.
4. Зеленюк О. В. Комплексна оцінка оздоровчого впливу занять з фізичного виховання студентів як засіб індивідуалізації навчального процесу / О. В. Зеленюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 8 : у 4-х т. – Львів : НФВ “Українські технології”, 2004. – Т. 3. – С. 131–135.
5. Канішевський С. М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самовдосконалення студентства / С. М. Канішевський. – К., ІЗМН, 1997. – 271 с.
6. Коршунов А. А. Пути оптимизации физической подготовки учащейся молодежи / А. А. Коршунов, В. П. Шевченко // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. – Х. : ХХПИ, 2002. – № 5. – С. 65–69.
7. Самошкін В. В. Взаємозв'язок функціонального резерву кардіореспіраторної системи та фізичної підготовленості студентів / В. В. Самошкін // Матеріали 2-ї Всеукр. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми фізичного виховання у вузі”. – Донецьк, 1998. – С. 116–118.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Мальона С. Б.